

Japán jövőképe a 21. századra

Hernádi András

A japán miniszterelnök irányításával működő Gazdaság- és Pénzügypolitikai Tanács nemrégiben tette közzé az ország 2030-ig előre tekintő jövőképét. E szerint az eddigi 75 évről 80-ra fog emelkedni a jó egészségben elérhető várható átlagos életkor, egy emberélet folyamán a japánok szabadidős tevékenysége „összesítve” 21 év helyett 23-at tesz majd ki, és ezer fő közül kettőről nyolcra nő azoknak a száma, akik posztgraduális képzésben részesülnek. Koidzumi azzal a megjegyzéssel indította útjára a jelentést, hogy megvalósítása érdekében annak számos elemét be fogja építeni strukturális reformprogramjába.

A dokumentum elkészítésén mintegy hat hónapig dolgozott egy kormányzati és magánszektorbeli szakértőkből álló csoport. Közös célkitűzésük az volt, hogy a gazdaság rövid távú stabilizálására támaszkodva olyan átfogó stratégiát fogalmazzanak meg, amely alapját képezheti az ország hosszú távú nemzetközi versenyképességének.

A szuperidősek társadalma?

A hosszú távú trendeket figyelembe véve – amelyek egyfelől 2007-től már a lakosság számának csökkenését, másfelől pedig annak további előregedését vetítik előre – ab-

ból kellett kiindulniuk, hogy 2030-ra a japán népesség mintegy ötödrészen 74 évnél idősebbekből áll majd. A gazdaság stagnálásának és az életszínvonal általános csökkenésének elkerülésére a dokumentum azt javasolja, hogy maximálisan használják ki az idős emberekben és a foglalkoztatásban a mai napig sem kellően megbecsült női munkaerőben rejlő lehetőségeket, és kerüljék el a veszélyét annak, hogy tehetséges fiatalok külföldön keressenek jobb érvényesülési lehetőségeket. Becslésük szerint mindehhez elegendőnek látszik az évi átlagban 1,5-2 százalékos körüli évi növekedési ütem, amelynek háttérében egy háromtényezős stratégia áll. Az egyik elem a növekvő termelékenységén alapuló emelkedő (nemzeti) jövedelem, a másik a globalizáció előnyeinek maximális kihasználása, míg a harmadik olyan rendszerek kifejlesztése, amelyek révén a lakosság által preferált közösségi értékek jöhetnek létre.

További nyitás a külvilág felé?

A jelentés szerint Japánnak tovább kell vinnie az ország „internacionalizálásának” nevezett folyamatot. Mind több külföldi látogatót, tőkét és munkaerőt kell az országba

vonzani, amihez megfelelő alapot kínálhat, ha a nemzet még nyitottabbá, kreatívabbá válik. Az elmúlt időszakban a már világszerte megszokottan élenjáró japán technikai újdonságok mellett számos tradicionális, sőt jó néhány újabb kulturális területen is ismertté vált a japán teljesítmény (például az animációs filmek, a küzdő sportok, a zene, a divat, az ételek, a képregények és általában is az ún. pop-kultúra). Nyilván folytatódni fog újabb és újabb iparágak és tevékenységi körök kitelepülése (jelenleg a japán feldolgozóipari össztermék több mint 15%-át már külföldön állítják elő), de e folyamat velejárója lesz a kereskedelem és főként a tőke mozgás fokozódó liberalizálása is. Miközben Japán a globális versenyben továbbra is mindenekelőtt az Egyesült Államokra és az Európai Unióra figyel, nem veszíti szem elől a térségbeli pozícióit ugyancsak globalizálni kívánó Kínát sem. Jól illeszkedik a nemzetköziesedés előrehaladásába az a mind jobban megfigyelhető törekvés, hogy az ország – elsősorban az ázsiai nemzetekkel – kétoldalú és regionális együttműködési vagy szabadkereskedelmi megállapodásokat kíván kötni. Ehhez azonban feltétlenül csökkenteni kell majd a hazai agrárszektor túlzott védelmét. Az idősök ellátására, valamint az egyszerűbb számítástechnikai feladatok elvégzésére külföldi munkavállalók tízezrei előtt nyílt meg Japán, miközben ugyancsak nőni fog azoknak a japánoknak a száma, akik külföldi tulajdonú vállalatoknál dolgoznak. (2004 szeptemberében már több mint egymillióan, vagyis az összes foglalkoztatottak csaknem 2,5 százaléka így állt alkalmazásban.) Ugyancsak folytatódni fog az a tendencia, hogy japán vállalatok élére külföldi szakemberek és üzletemberek kerülnek.

A közsféra reneszánsza?

A dokumentum azt is prognosztizálja, hogy a közszolgáltatások szerepe meg fog nőni, és ezeket növekvő mértékben nem állami intézmények, hanem magánvállalatok és non-profit szervezetek látják majd el. Az OECD tagországai között a legmagasabb árszínvonalat képviselő japán szolgáltatások privatizálása, ha lassan is, de folytatódik. (A gyakorlatilag monopolhelyzetben lévő postáé például 2007 előtt el sem kezdődik, és legalább tíz évig eltart.) Mindezzel párhuzamosan a kormányzat szerepe csökkenni, hatékonysága viszont javulni fog. Miközben Japánban is teret nyernek a termelésben résztvevők érdekeivel szemben – vagy legalábbis azok mellett – a részvényesek érdekei, a vállalatok úgynevezett társadalmi felelőssége (például környezetvédelmi tudatossága) nőni fog. Ezzel párhuzamosan nagyobb szerephez juthat mind az önkorlátozó, önszabályozó magatartás, mind pedig a kereskedelem és az üzletvitel, a tisztességes verseny szabályainak betartatása is.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők

és letölthetők a www.vki.hu weboldalról